

УДК 343.301 (477)

Гапончук В. В., суддя Апеляційного суду Волинської області, аспірант відділу проблем кримінального права, кримінології та судоустрою Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, м. Київ.

КВАЛІФІКАЦІЯ РЕПОСТУ ЯК ПУБЛІЧНИХ ЗАКЛИКІВ ДО ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИННИХ ДІЙ АБО РОЗПОВСЮДЖЕННЯ МАТЕРІАЛІВ, ЩО МІСТЯТЬ ТАКІ ЗАКЛИКИ

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню проблеми кваліфікації репостів у мережі Інтернет, які містять інформацію до закликів до вчинення протиправних дій. Досліджено вироки судів, у яких особи поширювали у соціальних мережах шляхом репостів інформацію, що містила публічні заклики до вчинення злочинних дій. Зроблено наступні основні висновки: у кримінальних провадженнях, в яких об'єктивна сторона складу злочину полягає у репостах інформації, що містить публічні заклики до вчинення злочинних дій, кількість друзів та підписників у соціальних мережах не повинно враховуватися під час кваліфікації; налаштування приватності акаунта, відповідно до якого особа здійснює репост, що закритий для всіх користувачів соціальної мережі, може свідчити про відсутність ознаки публічності; відкрите опублікування інформації, яка містить публічні заклики до вчинення злочинних дій, шляхом репосту, у будь-якому випадку повинне визнаватися такою, що містить такі публічні заклики; оцінюючи дії особи як публічні заклики або як розповсюдження матеріалів, що містять такі заклики, слід виходити не лише з об'єктивних ознак, а й з певного суб'єктивного ставлення особи до вчинених нею діянь.*

Ключові слова: публічні заклики, розповсюдження матеріалів, що містять публічні заклики, репост, лайк, кваліфікація.

***Gaponchuk V.V.,** judge of the Court of Appeal of the Volyn region, post-graduate student of the criminal law department Criminology and Judicial Institute of the State and rights to them V.M. Koretsky National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv.*

QUALIFICATION OF REPAIRS AS PUBLIC LODGING TO ANY LOSS OF ACTION OR DISTRIBUTION OF MATERIALS WHICH HAVE SUCH LOANS

***Abstract.** The article is devoted to the study of the problem of qualification of reposts on the Internet, which contain information to calls for committing unlawful actions. Investigated court sentences, in which individuals disseminated in social networks through repos information containing public appeals for committing criminal acts. The following main findings are made: in criminal proceedings in which the objective side of the crime consists in reposts of*

information containing public appeals to commit criminal acts, the number of friends and subscribers in social networks should not be taken into account during qualification; the privacy setting of an account under which a person makes a repository that is closed to all users of the social network, may indicate a lack of publicity; public disclosure of information that contains public appeals to commit criminal acts by means of a reportage must in any event be recognized as containing such public appeals; evaluating actions of the person as public appeals or as distribution of materials containing such appeals, should proceed not only from objective evidence, but also from a certain subjective attitude of the person to the acts committed by her.

Keywords: public appeals, distribution of materials containing public appeals, repos, lyk, qualification.

DOI: <https://doi.org/10.36477/2616-7611-2018-07-17>

Постановка проблеми. Повсякденне життя людини XXI століття більшою мірою зміщується з реальності у віртуальний світ. Саме у такий спосіб відбувається професійне та дружнє спілкування, вирішення життєво необхідних проблем. Транслявання різного роду інформації на широку аудиторію здійснюється через соціальні та професійні мережі. Для вчинення злочинів використання мережі Інтернет є вельми привабливим, оскільки дозволяє залучати до читачів велике коло осіб, характеризується досить простим способом розміщення відповідної інформації та необмеженим часом її зберігання у глобальній мережі.

Постановка завдання. Відповідна інформація, яка розміщується у мережі Інтернет може містити публічні заклики до вчинення наступних протиправних дій: насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади (ч.ч. 2, 3 ст. 109 КК України), зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України (ст. 110 КК України), вчинення терористичного акту (ст. 258² КК України), до погромів, підпалів, знищення майна, захоплення будівель чи споруд, насильницького виселення громадян, що загрожують громадському порядку (ст. 295 КК України), вчинення діянь, які мають ознаки жорстокого поводження з тваринами (ст. 299 КК України), агресивної війни або до розв'язування воєнного конфлікту (ст. 436 КК України), геноциду (ч. 2 ст. 442 КК України). Особи можуть розміщувати у мережі Інтернет не лише свої, але й чужі матеріали (відео- та текстові файли, фотографії тощо). Під час кримінально-правової оцінки діянь осіб у такому випадку виникає питання про їх визнання публічними закликами до вчинення злочинних дій або розповсюдження матеріалів, що містять такі заклики.

Аналіз останніх досліджень. У теорії кримінального права дослідження відповідної проблеми ще не набуло свого розвитку, хоча судова практика на сьогодні стикається з проблемою кваліфікації репостів у мережі Інтернет та диктує відповідні напрямки вивчення для кримінально-правової доктрини. Проблему кваліфікації публічних закликів у своїх наукових працях досліджували А. А. Балашов, О. Ф. Бантишев, Т. П. Гусак, Л. В. Дорош, О. В. Епель, В. М. Киричко, В. В. Кузнєцов, І. М. Кунов, О. В. Малахова,

М. А. Рубашенко, В. Д. Скулиш, В. Я. Тацій, В. П. Тихий, О. В. Шамара та інших. Однак у працях вказаних вище науковців не звертається увага на проблемі кваліфікації репостів як публічних закликів до вчинення злочинних дій або розповсюдження матеріалів, як містять такі заклики.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні серед користувачів мережі Інтернет стала поширеною така лексика інтернет-дискурсу, як «лайк», «репост», яка не існує поза межами віртуального світу. Значення вказаних вище лексем не отримало академічного вираження. Здебільшого вони інтерпретуються користувачами мережі Інтернет. Так, «лайк» (від англ. Like — «подобається, схвалюю») — це умовне вираження схвалення матеріалу, опублікованого користувачем, що здійснюється шляхом натискання однієї кнопки. Під репостом (від англ. Repost — «знову, ще раз повідомляти, сповіщати») (або перепостом) зазвичай розуміють копіювання вихідного посту (тексту, зображення, аудіо- або відео-файлу) у межах соціального сервісу або на інший сайт зі збереженням його змісту та з вказівкою на авторство. Як правило, репост здійснюється для збереження потрібного або цікавого контенту, підвищення популярності публікації або поширення інформації рекламного характеру. Особливістю репосту є те, що він носить монологічний характер та не передбачає розгорнутої відповіді у режимі реального часу. Репост здебільшого презюмує мовчазну згоду аудиторії («лайк»).

Необхідно відзначити, що на сьогодні репост не стільки передає інформацію про певне явище, скільки створює своєрідний емоційний фон, вказує на певне відношення людини до чогось. З точки зору семіотики репост — це індексальний знак. Як писав відомий американський філософ, Чарльз Вільям Моріс, семантичне правило для індексального знаку, такого як жест, формується просто: в кожен момент знак означає те, на що він направляє увагу [1, с. 67].

Упродовж останнього десятиріччя набули популярності та стали невід'ємною частиною комунікації різноманітні онлайн-соціальні мережі (Facebook, ВКонтакте, Однокласники¹ тощо). Соціальні мережі — це соціальна структура, що складається з множини агентів (користувачів, груп, співтовариств) та багатьох віртуальних відносин між ними. Окрім того, окремі соціальні мережі перетворилися зі звичайного способу обміну інформацією у засіб масової інформації.

Проте досить часто можливості соціальних мереж, а також інформаційний вплив «віртуальної» лексики використовуються окремими користувачами зі злочинною метою. Таке явище на сьогодні є поширеним в Україні. У зв'язку з цим у правоохоронній сфері виникло нове явище

¹ Згідно з Указом Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2017 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» — було заборонено інтернет-провайдерам надання послуг з доступу користувачам мережі інтернет до соціально-орієнтованих ресурсів «ВКонтакте» (www.vk.com) та «Однокласники» (www.ok.ru).

Інтернет-злочинності, яке ще потребує додаткового наукового дослідження. Її елементом є й публічні заклики до злочинних дій (до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади (ч.ч. 2, 3 ст. 109 КК України), до зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України (ст. 110 КК України), до вчинення терористичного акту (ст. 258² КК України), до погромів, підпалів, знищення майна, захоплення будівель чи споруд, насильницького виселення громадян, що загрожують громадському порядку (ст. 295 КК України), до вчинення діянь, які мають ознаки жорстокого поводження з тваринами (ст. 299 КК України), до агресивної війни або до розв'язування воєнного конфлікту (ст. 436 КК України), до геноциду (ч. 2 ст. 442 КК України)), а також розповсюдження матеріалів, які містять такі публічні заклики.

На сьогодні в Україні мають місце факти засудження осіб за репости, що містять публічні заклики до вчинення злочинних дій. Наприклад, згідно з вироком Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області від 04.09.2018 р. у справі № 320/6302/18 Особа_1 була визнана винуватою у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 110 КК України. Згідно з обвинуваченням Особа_1, використовуючи персональну комп'ютерну техніку, підключену до мережі Інтернет та раніше створену персональну сторінку у соціальній мережі «Вконтакте» під акаунтом (ніком) «Татьяна Тюникова», що розташована за адресою в мережі Інтернет «<https://vk.com/id128036473>», з метою розповсюдження матеріалів, що містять заклики до невизначеного кола осіб — користувачів соціальної мережі «Вконтакте», до вчинення умисних дій з метою зміни меж території України, 27.03.2014 р. шляхом натискання позначки «Поделиться» під відповідним текстом зі сторінки особи на ім'я «Виктор Кондратович», опублікувала (здійснила репост) на своїй персональній сторінці у соціальній мережі «Вконтакте» під акаунтом (ніком) «Татьяна Тюникова», що має 80 підписників та 379 друзів, наступну інформацію: «Юго-Восток, за мной, в Россию!» [2]. Суд поставив у вину Особі_1 вчинення такої дії, як розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення умисних дій з метою зміни меж території України на порушення порядку, встановленого Конституцією України.

За іншим судовим рішенням — вироком Приморського районного суду м. Одеси від 26.05.2016 р. у справі № 522/20509/15-к — Особу_2 було визнано винуватим у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 258² КК України. Як вказано у вироку, Особа_2 в період з 21.02. по 02.07.2015 р. (більш точна дата та час досудовим розслідуванням не встановлені), перебуваючи в м. Одесі, за адресою свого постійного місця проживання, маючи можливість впливати на суспільну думку за допомогою засобів масової інформації, а саме Інтернет-ресурсів: www.timer.od.ua (інформаційно-аналітичне Інтернет-видання новин «Таймер») та www.facebook.com (соціальна мережа для спілкування), діючи на шкоду національній безпеці України, з метою відкритого звернення до невизначеного, але значного кола осіб для того, щоб схилити їх до вчинення

певних дій, які направлені на порушення громадського порядку, фізичного знищення прихильників націоналістичних ідей, осіб, які підтримують чинну українську владу, умисно здійснював публічні заклики до вчинення терористичного акту (вчинення вибухів на території м. Одеси), шляхом розміщення своїх коментарів, репостів у всесвітній мережі Інтернет на сайтах: www.timer.od.ua (інформаційно-аналітичне Інтернет-видання новин «Таймер») та www.facebook.com (соціальна мережа для спілкування), де він зареєстрований як «Мамчур Святослав». Особі_2 було інкриміновано вчинення такого діяння, як публічні заклики до вчинення терористичного акту, вчинені з використанням засобів масової інформації [3].

В окремих вироків особи визнавалися винуватими за заборонений репост у випадках, схожих до наведених вище, за вчинення двох дій — публічних закликів та розповсюдження матеріалів із такими закликами (наприклад, вирок Соснівського районного суду м. Черкаси від 19.08.2017 р. у справі 712\10110\17 [4]). Окрім того, деякі суди інкримінували вчинення винуватому не розповсюдження матеріалів, що містять публічні заклики до вчинення злочинних дій, а розповсюдження (поширення) самих публічних закликів (наприклад, вирок Київського районного суду м. Харкова від 17.10.2017 р. у справі № 640/13963/17, Жовтневого районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 03.03.2018 р. у справі №212/1204/18 [5–6]). З вказаних вище формулювань вбачається, що суди, очевидно, ставили у вину особам не розповсюдження матеріалів, що містять публічні заклики до вчинення злочинних дій, а вчинення публічних закликів.

Зауважимо, що з проаналізованих нами вироків місцевих судів, які набрали законної сили (всього — 14 вироків), у дев'яти судових рішеннях (або 64%) дії винного, що полягали у репості публічних закликів до вчинення злочинних дій винному інкримінувалося розповсюдження матеріалів, що містять публічні заклики до вчинення злочинних дій. У чотирьох вироків (або 29%) суди вбачали у відповідній протиправній поведінці публічні заклики до вчинення злочинних дій. І в одному вирокі (або 7% випадків) винному інкримінувалося вчинення двох діянь — публічних закликів до вчинення злочинних дій та розповсюдження матеріалів, що містять такі заклики.

Таким чином, як випливає з проаналізованих вироків, суди за репости притягають відповідних осіб саме до кримінальної відповідальності. Однак під час формулювання обвинувачення у судових рішеннях виникають труднощі з приводу того, яке діяння вчинила особа. І цьому є пояснення. Злочини, об'єктивна сторона яких полягає у публічних закликах до вчинення злочинних дій чи розповсюдженні матеріалів, що містять такі заклики, належать до маловивчених у теорії кримінального права. Тому наукова думка до сьогодні не змогла виробити тих ознак, за якими розмежовуються публічні заклики до злочинних дій та розповсюдження матеріалів, що містять такі заклики.

Модифікація суспільних відносин, виникнення новітніх форм злочинності, у т.ч. Інтернет-злочинності, поява «віртуальної» лексики, яка здатна вплинути на широке коло користувачів соціальних мереж, форумів, тощо зумовила неготовність судової практики та кримінально-правової теорії

сприймати нові форми посягань на ці суспільні відносини та труднощі стосовно їх кримінально-правової оцінки та інтерпретації.

Зокрема, в сучасних дослідженнях відзначається, що «матеріали...» характеризуються такими ознаками, як матеріальність, рухомість, інформаційність, особливий правовий режим. Так, матеріальність — «ознака, яка вказує на матеріально-речову природу матеріалів, оскільки вони є предметами матеріального світу, з якими вчинюються злочинні дії. Матеріали, як окремо існуючий предмет, можуть сприйматися органами чуття або фіксуватися спеціальними технічними засобами. Тому матеріалами слід визнавати також і електронні листи та повідомлення; рухомість — здатність матеріалів до переміщення в просторі з одного місця в інше, від однієї особи до іншої... до матеріалів можуть належати тільки рухомі носії інформації — друкована і рукописна продукції (звернення, листи, плакати, газети, журнали, книги, листівки, брошури), електронні листи, дискети, лазерні диски, флеш-накопичувачі і т. п.; інформаційність — вказує на те, що матеріали виступають носіями інформації, на яких зафіксовані заклики... Однією одиницею матеріалу слід уважати такий матеріал — цілий чи його частину (наприклад, частина плакату чи відео), що містить хоча б один цілісний заклик (одна одиниця заклику) з усіма його обов'язковими складовими, незалежно від того, чи містить він, крім власне самого заклику, ще й інформацію іншого змісту. Зміст закликів повинен бути відображений у формі, доступній для сприйняття особами, яким адресовані заклики. Недоступність сприйняття змісту виключає можливість кваліфікації розповсюдження таких матеріалів як закінченого злочину; особливий правовий режим — визначається законодавчою заборонаю розповсюдження матеріалів із зазначеними закликами, яка встановлена в ст. 28 Закону України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. № 2657-XII (в редакції Закону України від 13.01.2011 р. № 2398-VI) та у ... КК» [7, с. 127–128].

Ураховуючи виокремлені вище ознаки дискусійним залишається питання про можливість віднесення репостів відповідного змісту до «матеріалів із закликами». Однак доволі очевидно, що матеріали, враховуючи досягнення сучасної науки та техніки, можуть мати й вигляд інформації, яка фіксується та передається адресатам шляхом репостів у соціальних мережах.

Окрім того, публічні заклики у багатьох випадках пов'язуються науковцями з певними виступами на мітингу, зібранні тощо [8, с.248], звернення до широкого кола людей з проханням, умовлянням, запрошенням, підкупом, вимогою (погрозою, примусом) вчинити терористичний акт [9, с. 914], а розповсюдження матеріалів — з підкиданням листівок до поштових скриньок, розклеювання їх на дошках оголошень, розсилання листів певним групам адресатів [8, с.248]. Однак у цьому випадку науковці зосереджують увагу лише на одному значенні слова «публічний»: «який відбувається в присутності публіки, людей, прилюдний» [10, с.1187]. Водночас ними ігнорується й інше значення слова «публічний» — «призначений для

широкого відвідування, користування» [10, с. 1187]. Виходячи саме з другого значення слова «публічний», можна припустити, що репост, який містить певну інформацію забороненого у КК України характеру може підпадати під поняття публічних закликів.

Таким чином, як вбачається, на сьогодні досить проблематично ідентифікувати заборонені репости у соціальних мережах як публічних закликів до вчинення злочинних дій або як розповсюдження матеріалів, що містять такі заклики. Це пов'язано, як зазначалося вище, з новими комунікативними можливостями мережі Інтернет, а також з певною консервативністю кримінально-правової думки, яка іноді з запізненням реагує на нові форми вчинення суспільно небезпечних посягань та з недоліками тексту статей КК України.

Висновки. На нашу думку, у провадженнях про репости, які містять публічні заклики до вчинення злочинних дій, необхідно враховувати наступні положення:

1) у кримінальних провадженнях, в яких об'єктивна сторона складу злочину полягає у репостах інформації, що містить публічні заклики до вчинення злочинних дій, кількість друзів та підписників у соціальних мережах не повинно враховуватися під час кваліфікації. Адже соціальні онлайн-мережі призначені для широкого кола осіб (публіки), а репост вважається масовим розповсюдженням відповідної інформації серед невизначеної кількості осіб. До слова, практично в усіх проаналізованих нами вироках відповідна ознака публічності враховувалася судами. Теоретично ознака публічності може мати місце у тих випадках, коли кількість друзів та (або) підписників становить дві або більше особи. Хоча ця ознака є дискусійною. В усіх проаналізованих нами судових вироках суди робили акцент на тому, що опублікована за допомогою репосту інформація була доступна необмеженій кількості осіб (користувачам соціальних мереж) у зв'язку з відсутністю обмежень доступу до особистої сторінки користувача або розміщена на загальнодоступному сайті. Водночас суди не враховували показання обвинувачених, які вказували, що в їх діях немає ознак публічності, зважаючи на те, що ніхто, окрім користувачів, доданих у друзі, не міг переглядати зміст сторінки, мотивуючи це тим, що до сторінки обвинуваченого має доступ необмежене коло осіб, які були додані користувачем як друзі;

2) налаштування приватності акаунта, відповідно до якого особа здійснює репост, що закритий для всіх користувачів соціальної мережі, може свідчити про відсутність ознаки публічності та, відповідно, про виключення кримінальної відповідальності за публічні заклики до злочинних дій або розповсюдження матеріалів з такими закликами;

3) відкрите опублікування інформації, яка містить публічні заклики до вчинення злочинних дій, шляхом репосту, у будь-якому випадку повинне визнаватися такою, що містить такі публічні заклики. Відповідна інформація може визнаватися публічною навіть у тих випадках, коли цей акаунт ніхто не читає. Оскільки можливість ознайомлення невизначеного кола осіб з відповідною інформацією все ж існує;

4) оцінюючи дії особи як публічні заклики або як розповсюдження матеріалів, що містять такі заклики, слід виходити не лише з об'єктивних ознак, а й з певного суб'єктивного ставлення особи до вчинених нею діянь. Адже якщо виникає питання кримінально-правової оцінки одного запису, поширеного у соціальній мережі шляхом репосту, складно визначити наявність прямого умислу у діянні особи. У випадку, коли репост був підкріплений коментарем користувача, який його зробив, в якому міститься вираження власних поглядів, що містять публічні заклики до вчинення злочинних дій, вони можуть бути кваліфіковані як відповідний злочин. Окрім того, під час кримінально-правової кваліфікації необхідно проводити аналіз контексту, мети, яка була поставлена перед особою, яка зробила репост, ураховуючи весь зміст конкретної публікації. Водночас у випадку багаторазових репостів інформації, схожої за змістом та спрямованістю, є підстави оцінювати поведінку особи як публічні заклики до вчинення злочинних дій або розповсюдження матеріалів, що містять такі заклики (за наявності ознаки публічності, про яку йшлося вище).

Таким чином, як свідчить проведений аналіз судової практики, наукової літератури, проблема юридичної оцінки заборонених репостів належить до маловивчених та дискусійних як у теорії кримінального права, так і в правозастосовній практиці. Тому запропоноване нами розуміння кваліфікації заборонених репостів може бути використане для подальшого вивчення цієї проблеми як у теоретичній, так і в практичній площинах.

Література:

1. Моррис Ч.У. Основания теории знаков. Семиотика: сборник переводов. Под ред. Ю.С. Степанова. Москва: Радуга, 1982. С. 51–72.
2. Вирок Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області від 04.09.2018 р. у справі № 320/6302/18 (провадження № 1-кп/320/926/18). URL.: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76252508>
3. Вирок Приморського районного суду м. Одеси від 26.05.2016 р. у справі № 522/20509/15-к (провадження № 1-кп/522/52/16). URL.: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76252508>
4. Вирок Соснівського районного суду м. Черкаси від 19.08.2017 р. у справі 712\10110\17 (провадження № 1кп\712/502\17. URL.: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/68369478>
5. Вирок Київського районного суду м. Харкова від 17.10.2017 р. у справі № 640/13963/17 (провадження № 1-кп/640/853/17). URL.: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/69647440>
6. Вирок Жовтневого районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 03.03.2018 р. у справі №212/1204/18 (провадження № 1-кп/212/355/18). URL.: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72539282#>
7. Рубашенко М. А. Поняття «матеріалів із закликами» як предмета злочину, передбаченого ст. 110 КК України. *Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення*: матеріали пост. діючого наук.-практ. семінару (м. Харків, 21 жовт. 2016 р.). Харків, 2016. Вип. 8. С. 127–130.

8. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. За заг. ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 6-те вид., перероб. та доп. Київ: Юридична думка, 2009. 1236 с.
9. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. За заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. 2-е вид., перероб. та доп. Київ: Дакор, 2008. 1428 с.
10. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Уклад, і голов, ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: «Перун», 2005. 1728 с.

References:

1. Morris Ch.U. Foundations of the theory of signs. Semiotics: a collection of translations. Ed. Yu.S. Stepanova Moscow: Raduga, 1982. S. 51-72.
2. The verdict of the Melitopol City District Court of Zaporizhzhya Oblast dated 04.09.2018 in case number 320/6302/18 (proceedings № 1-кп/320/926/18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76252508>
3. The verdict of the Primorsky District Court of Odessa dated May 26, 2016 in case number 522/20509/15-k (proceedings № 1-кп/522/52/16). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76252508>
4. The verdict of the Sosnovsky District Court of Cherkasy dated 19.08.2017 in case number 712\10110\17 (Proceedings № 1кп\712/502/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/68369478>
5. The verdict of the Kyiv District Court of Kharkiv dated 17.10.2017 in case number 640/13963/17 (proceedings № 1-кп/640/853/17). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/69647440>
6. The verdict of the October district court of Kryvyi Rih, Dnipropetrovsk region, dated 03/03/2018 in case number 221/1204/18 (proceedings № 1-кп/212/355/18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72539282#>
7. Rubashchenko MA The concept of «materials with appeals» as the subject of a crime, provided by Art. 110 of the Criminal Code of Ukraine. *Pre-trial investigation: actual problems and ways to solve them: materials post. active sciences.-practice*. Seminar (Kharkiv, October 21, 2016). Kharkiv, 2016. Vip. 8. P. 127-130.
8. Scientific and practical commentary on the Criminal Code of Ukraine. For zag Ed. M.I. Melnyk, M.I. Khavronyuk. 6th species., Processing. and add Kyiv: Legal Opinion, 2009. 1236 p.
9. Scientific and practical commentary on the Criminal Code of Ukraine. For zag Ed. P. P. Andrushka, V.G. Goncharenko, E.V. Fesenko. 2nd species., Processing. and add Kyiv: Dakar, 2008. 1428 p.
10. Great explanatory dictionary of contemporary Ukrainian language (from the supplementary and supplementary texts). Structure and goals, ed. V. T. Busel. Kiev; Irpen: Perun, 2005. 1728 pp.